

T. C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

YATIRIMCI TAZMİN MERKEZİ

2018 Yılı Sayıştay Denetim Raporu

Eylül 2019

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	7
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	7
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	8
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	8
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	8
7.	DENETİM GÖRÜŞÜNÜ ETKİLEMİYEN TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER	9
8.	EKLER.....	21

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: YTM'nin Personel Durumu	4
Tablo 2: 2018 Yılı Gider Bütçesi	5
Tablo 3: 2018 Yılı Gelir Bütçesi	5
Tablo 4: 2014-2018 Döneminde YTM Tarafından Tahsil Edilen Zamanaşımı Gelirleri	12
Tablo 5: Yatırım Kuruluşlarına Ait 2017 yılı Zamanaşımı Bildirimleri	13
Tablo 6: 2018 yılına İlişkin Yapılan Bildirimler ile YTM Tarafından Yapılan Tahsilatlar	13
Tablo 7: Yatırım Kuruluşları Tarafından Yapılan Bildirimlere İlişkin Tablo (2016-2018)	14
Tablo 8: 2016 Yılı Zamanaşımı Bildirimlerine İlişkin Genel Durum.....	16

KISALTMALAR

MKK	Merkezi Kayıt Kurulu
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
YKF	Yatırımcıları Koruma Fonu
YTM	Yatırımcı Tazmin Merkezi

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünü Etkilemeyen Tespit ve Değerlendirmeler

1. Zamanaşımına uğrayan emanet ve alacaklara ilişkin etkin işleyen bir sistemin kurulmaması ve yatırım kuruluşlarınca mevzuata yeteri kadar uyulmaması nedeniyle zamanaşımı gelirlerinin tahsilinde belirsizliklerin yaşanması;

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

30.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 83'üncü maddesiyle, yatırım kuruluşları tarafından yatırımcı adına saklanan veya yönetilen nakit ödeme veya sermaye piyasası araçlarının teslim yükümlülüklerinin yerine getirilmemesinden kaynaklanan zararların tazmini amacıyla, kamu tüzel kişiliğini haiz "Yatırımcı Tazmin Merkezi" (YTM) kurulmuştur.

Kamu tüzel kişiliğini haiz olmasına rağmen, yönetim ve temsili kendi bünyesinde olmayıp Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından yerine getirilmektedir. Kanun'da idari ve mali özerkliğinden özel olarak söz edilmemiş, SPK'nın bağımsızlığı ve mali özerkliği içinde değerlendirilmiştir. SPK Başkanı, Yatırımcı Tazmin Merkezi Yönetim Kurulu Başkanı; Kurul Karar Organı da, YTM Yönetim Kurulu görevini yerine getirmektedir. YTM'nin yönetimi için bir Müdür görevlendirilmiş, yürütülen iş ve işlemlerin ağırlıklı olarak Kurul personeli eliyle yürütüleceği, ihtiyaç duyulması durumunda dışarıdan personel istihdamı yoluna gidilebileceği hüküm altına alınmıştır.

YTM'nin hukuki temelini 1999 yılında 4487 sayılı Kanunla kurulan Yatırımcıları Koruma Fonu (YKF) oluşturmaktadır. YKF kamu veya özel hukuk ayrımı yapılmadan doğrudan tüzel kişiliği haiz bir kurum olarak kurulmuş ve 2001 yılında faaliyetine başlamıştır. Yönetim ve temsili bir özel hukuk tüzel kişisi ve anonim şirket olan Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş.'ye bırakılmıştır. YKF'nin tüzel kişiliğinin bir kamu tüzel kişiliği mi yoksa özel hukuk tüzel kişiliği mi olduğu tartışmalara yol açmış, 6362 sayılı Kanunla tereddütler giderilmiş ve kamu tüzel kişiliği tercih edilmiştir. YKF sadece yatırım araçlarından hisse senedi sahiplere koruma sağlarken, YTM, sermaye piyasasına yatırım yapan tüm yatırımcılara koruma sağlamaktadır.

YTM, sermaye piyasasına özgü bir çeşit sigortalama işlemi yapmaktadır. Tazmin şartları oluştuğunda, ağırlıklı olarak üyelerinden toplamış olduğu aidatlardan meydana gelen kendi malvarlığından yatırımcılara ödeme yapmaktadır. Bu tutar, başlangıçta 100.000 TL olarak belirlenmiş olmakla birlikte, her yıl yeniden değerlendirilme oranında artırılabilmektedir. 2018 yılı için 143.604 TL olarak uygulanan bu tutarın, Kurulun teklifi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından beş katına kadar artırılabilme imkanı bulunmaktadır.

Sahip olduğu tüzel kişiliğinin gereği, YTM kendi bütçesi olan müstakil bir kamu idaresi olup, kendi hak ve yükümlülükleri bulunan, mal varlığı edinebilen, kendi mali tablolarını, defter ve raporlarını üretebilen bir kurum olarak faaliyetini yürütmektedir.

YTM'nin gelirleri ağırlıklı olarak, YTM'ye katılmak zorunda olan yatırım kuruluşlarının ödedikleri aidatlar, Kurul tarafından kesilen idari para cezalarının yüzde ellisi ve faiz gelirlerinden, giderleri ise mevzuattan kaynaklanan görevlerin yerine getirilmesi amacıyla yapılan giderler ile genel yönetim giderlerinden oluşmaktadır.

Yatırımcı Tazmin Merkezi'nin temel görev ve yetkileri aşağıda belirtilmiştir;

- Kurulca alınan tazmin ve tedrici tasfiye kararlarına ilişkin gerekli işlemleri yürütmek,
- Zamanaşımına uğrayan her türlü emanet ve alacakların YTM'ye gelir kaydedilmesine ilişkin işlemleri gerçekleştirmek,
- YTM malvarlığını yönetmek ve değerlendirmek,
- YTM'ye ilişkin her türlü uyuşmazlığın adli ve idari merciler ile icra dairelerinde takibi ve çözümlenmesi amacıyla gerekli işlemleri yapmak,
- Olağan genel kurul toplantısını kanuni süresi içinde üst üste iki hesap dönemi içinde yapmayan ve yönetim kurulu üyeleri kısmen veya tamamen Kurulca atanmış halka açık ortaklıklarda genel kurulun yetkilerini kullanmak,
- Ayrıca, 1999 öncesi yetki belgeleri iptal edilen aracı kurumlardan alacaklı olan yatırımcıların bu alacaklarının ödenmesini teminen kurulan, Özel Fonun idare ve temsilini, malvarlığının yönetimi ile diğer iş ve işlemlerini yerine getirmek.

YTM'nin temel mevzuatı, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile Yatırımcı Tazmin Merkezi Yönetmeliği'dir.

Üst yöneticisi SPK Başkanı olmasına rağmen, ayrı tüzel kişiliğine sahip olması, kendi bütçesi, kesin hesabı, mali rapor ve tabloları olması nedeniyle, Sayıştay denetimi bakımından müstakil kamu idaresi olarak değerlendirilmektedir.

02.07.2018 tarih ve 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında

Kanun Hükmünde Kararname ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde YTM'nin yapılanma, amaç ve görevleri ile ilgili herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

YTM'nin merkezi İstanbul'dadır. Ancak Kurul merkezinin İstanbul'a taşınmasına ilişkin iş ve işlemler tamamlanıncaya kadar YTM'nin merkezi Ankara'dır.

SPK Kurul Karar Organı aynı zamanda YTM'nin karar organı olan YTM Yönetim Kurulu görevini yürütmektedir. Kurul Başkanı aynı zamanda YTM'nin Yönetim Kurulu Başkanı, Kurul İkinci Başkanı ise Yönetim Kurulu Başkan vekilidir. Yönetim Kurulu, Başkan dâhil en az beş üyenin hazır bulunması ile toplanmakta ve kararlar en az dört üyenin aynı yöndeki oyuyla alınmaktadır. Yönetim Kurulu'nun, YTM işlerinin mevzuatta belirtilen şekilde yerine getirilmesi için gerekli tüm kararları alma yetkisi bulunmakta olup, Kurul YTM'nin bütçesini, mali tablolarını ve faaliyet raporunu düzenlemeye ve onaylamaya, taşınmaz satın alınması, kiralanması ve elden çıkarılmasına karar vermeye yetkilidir.

YTM'nin en üst yöneticisi olan Başkan, YTM'nin genel yönetimi, temsili ve Yönetim Kurulunca alınan kararların yürütülmesinden sorumludur. Ayrıca Yönetmelik'in 11'inci maddesine göre YTM işlerinin yürütülmesinde Başkana yardımcı olmak üzere Yönetim Kurulu kararı ile bir müdür atanması hükme bağlanmıştır.

YTM tarafından yürütülecek iş ve işlemlerin 6362 sayılı Kanun'un 83'üncü maddesi hükmü uyarınca Kurul personeli ve bu iş için istihdam edilecek personel tarafından yerine getirilmesi esastır. Bu çerçevede, YTM iş ve işlemlerinin yerine getirilebilmesini teminen, Kurul tarafından hizmet gerekleri dikkate alınarak yeteri kadar personel görevlendirilmiştir.

Yönetmelik'in 12'nci maddesine göre YTM'nin, Varlık Yönetim Birimi, Finansman ve Muhasebe Birimi, Tazmin ve Tasfiye Birimi, Hukuk Birimi ve Destek Hizmetleri Birimi olmak üzere beş hizmet birimi bulunmaktadır.

Yönetmelik'e göre YTM tarafından yürütülecek iş ve işlemlerin Kurul personeli ve bu iş için istihdam edilecek personel tarafından yerine getirilmesi hüküm altına alınmış ve Kurul Başkanının onayı ile YTM faaliyetlerinin yerine getirilmesi amacıyla, yeter sayıda Kurul personeli görevlendirilmesi yapılmaktadır. Ayrıca YTM'nin, giderleri YTM bütçesinden karşılanmak üzere 4857 sayılı İş Kanunu hükümlerine göre hizmet sözleşmesi ile işçi statüsünde personel istihdam etme ve gerekli görülen durumlarda koşulları Yönetim Kurulu

tarafından belirlenmek üzere YTM işleri için dışarıdan avukatlık hizmeti temin etme yetkisi bulunmaktadır.

31.12.2018 tarihi itibarıyla YTM’de 14’ü tam zamanlı ve 5’i yarı zamanlı olmak üzere 19 personel görevlendirilmiştir. Tam zamanlı görevlendirilenlerden 2 personel 2019 yılı Mayıs ayına kadar yurtdışı eğitim görevinde bulunmaktadır. Halen, YTM hizmetleri fiilen 12 tam zamanlı ve 5 yarı zamanlı personel eliyle yürütülmektedir.

Tablo 1: YTM’nin Personel Durumu

Personel Sayısı	Görev Alanı	Görevlendirme Şekli	Görev Yeri
1	Müdür (Başuzman)	Tam Zamanlı Personel	Ankara
4	Birim Yetkilisi (Başuzman)	Tam Zamanlı Personel	Ankara
5	Uzman	Tam Zamanlı Personel	Ankara
4	İdari Personel	Tam Zamanlı Personel	Ankara
5	Uzman Hukukçu	Yarı Zamanlı Personel	Ankara
19	Toplam		

1.3. Mali Yapı

Yatırımcı Tazmin Merkezi Yönetmeliği’nin 30’uncu maddesine göre YTM’nin gelir ve gider tahminlerini gösteren bütçesi ve kesin hesabı, Yönetim Kurulu tarafından onaylanmaktadır. Ödenek eklenmesine Yönetim Kurulu, bütçe içi ödenek aktarmasına ise Başkan yetkilidir.

Yönetmelik’in 18’inci maddesine göre YTM’nin gelirleri;

- Yatırım kuruluşlarının yatıracığı giriş aidatları, yıllık aidatlar ve ek aidatlardan,
 - Kanun kapsamında verilen idari para cezalarının yüzde ellisinden,
 - Kanun’un 13’üncü maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca YTM’ye intikal eden sermaye piyasası araçlarının satışından elde edilen gelirlerden,
 - Kanun’un 83’üncü maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında zamanaşımına uğraması üzerine YTM’ye gelir kaydedilen her türlü emanet ve alacaklardan,
 - YTM malvarlığının getirisinden,
 - Diğer gelirlerden,
- oluşmaktadır.

YTM tarafından Kanun ve ilgili mevzuattan kaynaklanan görevlerin yerine getirilmesi amacıyla yapılan giderler ile genel yönetim giderleri YTM'nin malvarlığından karşılanmaktadır.

Tablo 2'de görüleceği üzere, YTM'nin 2018 yılı gider bütçesi 111.410.000 TL olarak kabul edilmiş, yılsonu 1.742.867 TL olarak gerçekleşmiştir. Bütçeye göre harcama oranı % 1,5 olmuştur. Bu durumun temel sebebinin, yatırımların tazmini için ihtiyaten ödenek konulması, ancak bu durumun gerçekleşmemiş olmasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Tablo 2: 2018 Yılı Gider Bütçesi

Eko. Kodu	Açıklama	2018 Bütçe Tahmini	2018 Bütçe Gerçekleşmesi	Gerçekleş. Oranı (%)
01	Personel Giderleri	570.000	149.495	26,23
02	SGK Devlet Primi Giderleri	30.000	0	0
03	Mal Ve Hizmet Alım Giderleri	10.790.000	1.588.332	14,72
	2 Tüketime Yönelik Mal Ve Malzeme Alımları	15.000	631	
	3 Yolluklar	50.000	16.240	
	4 Görev Giderleri	10.695.000	1.559.694	
	5 Hizmet Alımları	10.000	11.236	
	6 Temsil Ve Tanıtma Giderleri	10.000	0	
	7 Menkul Mal, Gayrimaddi Hak Alım, Bakım ve Onarım Giderleri	10.000	531	
05	Cari Transferler	20.000	5.039	25,20
	1 Görev Zararları		0	
	4 Hane Halkına Yapılan Transferler	10.000	0	
	6 Yurtdışına Yapılan Transferler	10.000	5.039	
09	Yedek Ödenekler	100.000.000	0	
	9 Diğer Yedek Ödenekler	100.000.000	0	
	Toplam	111.410.000	1.742.867	1,56

Tablo 3'de görüleceği üzere, YTM'nin 2018 yılı gelir bütçesi 135.114.000-TL olarak kabul edilmiş, yılsonu 164.512.279-TL olarak gerçekleşmiştir. Bütçeye göre gelir gerçekleşme oranı % 121,7 olmuştur.

Tablo 3: 2018 Yılı Gelir Bütçesi

Eko. Kodu	Gelirin Çeşidi	2018 Yılı Bütçe Tahmini	2018 Yılı Bütçe Gerçekleşmesi	Gerçekleşme Oranı (%)
3	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	12.252.000	16.650.541	135,9
	1 Mal ve Hizmet Satış Gelirleri	2.000		
	3 Aidat ve Temettü Gelirleri	12.250.000	16.650.541	

5		Diğer Gelirler	122.862.000	147.861.738	120,4
	1	Faiz Gelirleri	102.110.000	119.648.351	
	3	Para Cezaları	5.000.000	16.349.473	
	9	Diğer Çeşitli Gelirler	15.752.000	11.863.915	
	2	Kaydileştirme Gelirleri	2.000	675.460	
	3	Zamanaşımına Uğrayan Emanet ve Alacak Gelirleri	15.750.000	11.152.194	
Toplam			135.114.000	164.512.279	121,7

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

Muhasebe sistemi ve kayıtlar Say2000i üzerinden gerçekleştirilmekte olup, mali sistemi Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların yapısıyla benzer yapıdadır. Kurum mevzuatında açıkça düzenlenmemekle birlikte, ilk kuruluşta SPK personeli eliyle işlem yapıldığından Say2000i programı tercih edilmiştir.

Yatırımcı Tazmin Merkezi yönetimi tarafından hazırlanan bütçe, Kurul Karar Organınca kabul edilerek uygulamaya konulmaktadır.

YTM, 5018 sayılı Kanun'a tabi olmadığı için bu Kanunla öngörülen stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporu hazırlamamaktadır. Ancak, kendi mevzuatı gereği yıllık faaliyet raporu hazırlamaktadır.

Bütçenin hazırlanması ve uygulanması ile hangi muhasebe sisteminin uygulanacağına ilişkin yasal bir düzenleme bulunmadığı, mevcut uygulamanın ise daha ziyade SPK uygulamaları örnek alınarak yürütüldüğü anlaşılmaktadır.

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştay'a Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay'a gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuş olup denetim bunlar ile usul ve esasların 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Kasa sayım tutanağı,
- Banka mevcudu tespit tutanağı,
- Alınan çekler sayım tutanağı,

- Menkul kıymet ve varlıklar sayım tutanağı,
- Teminat mektupları sayım tutanağı,
- Değerli kağıtlar sayım tutanağı,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetimi hesabı icmal cetveli,
- Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu,
- Bütçe gelirleri ekonomik sınıflandırılması tablosu,
- Faaliyet sonuçları tablosu.

Denetim görüşü, Kurumun tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürünün belirlenmesine esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır. Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yatırımcı Tazmin Merkezi 5018 sayılı Kanun kapsamında bulunmaması nedeniyle bu bölüm düzenlenmemiştir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Yatırımcı Tazmin Merkezi 2018 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve ekte yer alan, geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM GÖRÜŞÜNÜ ETKİLEMİYEN TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER

BULGU 1: Zamanaşımına Uğrayan Emanet ve Alacaklara İlişkin Etkin İşleyen Bir Sistemin Kurulmaması ve Yatırım Kuruluşlarınca Mevzuata Yeteri Kadar Uyulmaması Nedeniyle Zamanaşımı Gelirlerinin Tahsilinde Belirsizliklerin Yaşanması

Sermaye piyasalarında işlem yapan yatırımcılara ait zamanaşımına uğrayan emanet ve alacakların Yatırımcı Tazmin Merkezi (YTM) hesaplarına intikal ettirilmesinde; yatırım kuruluşlarının ilgili mevzuata yeteri kadar uymamaları, otomasyona dayalı etkin işleyen bir sistem bulunmaması, yeterli düzeyde idari denetim yapılamaması ve uygulamada görülen temel hata ve tutarsızlıklar nedeniyle; zamanaşımı gelirlerinin tahsilinde belirsizliklerin yaşanmasına ve gelir kayıplarında risklerin oluşmasına sebep olduğu değerlendirilmiştir.

Sermaye piyasalarında işlem gören her türlü borçlanma araçları, yatırım fonları, pay senetleri ve nakitler ile bunlara bağlı faiz, kar payı ve diğer getirilerden oluşan emanet ve alacaklarla ilgili olarak, hesap sahipleri tarafından on yıl süresince herhangi bir işlem yapılmaması durumunda, söz konusu hesaplardaki emanet ve alacaklar zamanaşımına uğramakta ve ilgili mevzuat uyarınca YTM'ye aktarılarak gelir kaydedilmektedir.

30.12.2012 tarihli 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 83'üncü maddesinin dördüncü fıkrasında; *"Yatırım hizmetleri ve faaliyetlerinden kaynaklanan her türlü emanet ve alacaklar, hesap sahibinin yaptığı en son talep, işlem veya herhangi bir şekilde verdiği yazılı talimat tarihinden, yatırım fonu ve değişken sermayeli yatırım ortaklıkları için ise tasfiye tarihinden başlayarak on yıl içinde talep ve tahsil edilmemesi hâlinde YTM'ye gelir kaydedilir. Bununla ilgili usul ve esaslar Kurulca belirlenir."* hükmü yer almaktadır.

Kanunla verilen bu yetkiye dayanılarak, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından 06.06.2013 tarihinde Yatırımcı Tazmin Merkezine İlişkin Yönetmelik Resmi Gazete'de yayımlanarak uygulamaya konulmuştur. Daha sonra 27.02.2015 tarihinde bu Yönetmelik Yatırımcı Tazmin Merkezi Yönetmeliği adıyla yeniden düzenlenmiştir.

Yatırımcı Tazmin Merkezi Yönetmeliği ile kurulan sistemle, bir taraftan zamanaşımına uğrayan emanet ve alacaklar için hesap sahipleri uyarılarak hak kayıplarının en aza indirilmesi amaçlanmış, diğer taraftan sahihsiz kalan bu kaynakların kamu adına sahiplenilerek etkin bir şekilde tahsili imkanı getirilmiştir. Kurulan sistem hakkında gerekli

açıklamalar ile uygulamada yaşanan olumsuzluklar aşağıda belirtilmiştir.

A- İlgili Mevzuat ve Genel Açıklamalar

1- İlan ve bildirim yükümlülüğü aşaması

Yönetmelik'in 25'inci maddesinin birinci fıkrasında; yatırım kuruluşlarınca bir sonraki takvim yılı içerisinde zamanaşımına uğrayacak emanet ve alacağı olan hesap sahipleri, içinde bulunulan yılın Mart ayı sonuna kadar iadeli taahhütlü mektupla uyarılacağı,

İkinci fıkrasında; bir sonraki yıl içerisinde zamanaşımına uğrayacak emanet ve alacakların tam listesinin, zamanaşımına uğrayacakları tarihler de belirtilerek, içinde bulunulan yılın Nisan ayının başından bir sonraki yılın sonuna kadar yatırım kuruluşlarının internet sitelerinde ilan edileceği,

Yine aynı fıkroda; zamanaşımına uğrayacak emanet ve alacaklara ilişkin listelerin, yatırım kuruluşları tarafından kendi internet sitelerinde ilan edildiği hususunun, içinde bulunduğu yılın Nisan ayı içerisinde iki gazetede Basın İlan Kurumu aracılığıyla duyurulacağı,

Üçüncü fıkrasında; yatırım kuruluşları tarafından, internet sitelerinde ilan edilen listeler ile ilan yükümlülüklerinin yerine getirildiğine ilişkin beyanların, içinde bulunulan yılın Mayıs ayı sonuna kadar YTM'ye gönderileceği; YTM'nin de bu listeleri içinde bulunulan yılın Temmuz ayı başından bir sonraki takvim yılının sonuna kadar konsolide edilmiş olarak kendi internet sitesinde yayımlayacağı,

Altıncı fıkrasında; zamanında bildirim ve ilan yükümlülükleri yerine getirilmeyen ve zamanaşımı süresi dolmuş olan varlıkların, gerekli ilan ve bildirim yükümlülüklerinin yerine getirilip getirilmediğine bakılmaksızın doğrudan YTM'ye gelir kaydedileceği,

Yedinci fıkrasında ise, ilan ve bildirim yükümlülüklerinin uygun şekilde yerine getirilmemesinden kaynaklanan her türlü hukuki ve cezai sorumluluğun ilgili yatırım kuruluşuna ait olduğu,

düzenlenmiştir.

2- YTM'ye gelir kaydedilme aşaması

Yönetmelik'in 25'inci maddesinin birinci fıkrasında; sermaye piyasası yatırımcılarının

on yıl süresince hesapları üzerinde her hangi bir işlem yapmamaları durumunda bu yatırımların zamanaşımına uğrayacağı ve kamu adına YTM'ye gelir kaydedileceği,

Yönetmelik'in 26'ncı maddesinin birinci fıkrasında; zamanaşımına uğrayan emanet ve alacakların zamanaşımı süresi sona ermesini müteakip, yatırım kuruluşları tarafından bu emanet ve alacakların YTM adına açılan Geçici Hesaba aktarılacağı,

İkinci fıkrasında; önceki yılda zamanaşımına uğramış emanet ve alacaklara ilişkin (hak sahiplerinin kimlik bilgileri, adresleri, sahip oldukları faiz, kâr payı ve diğer getirileri ile birlikte ulaştıkları tutarlar gösterilmek suretiyle düzenlenecek) listelerin yatırım kuruluşları tarafından (2019 yılı) Ocak ayı sonuna kadar YTM'ye gönderileceği ve söz konusu varlıkların aynı süre içerisinde YTM'ye devredileceği,

Beşinci fıkrasında; zamanaşımına uğradığı halde YTM'ye devredilmediği tespit edilen emanet ve alacakların YTM'ye gelir kaydedilmesi gerektiği tarihten itibaren 6183 sayılı Kanun kapsamındaki alacaklara uygulanan gecikme zammı oranında faiz işletilerek tahsil edileceği,

Yönetmelik'in 28'inci maddesinde ise, YTM'ye gelir kaydedilen emanet ve alacakların YTM'ye intikalinden itibaren üç ay içinde Borsa İstanbul A.Ş.'de satılmasının esas olduğu, belirtilmiştir.

YTM'ye devredilen emanet ve alaklardan nakit varlıklar (döviz olanlar da dahil) doğrudan, yatırım fonları yatırım kuruluşları tarafından bozdurularak, hisse senetleri ise YTM tarafından verilen talimata göre (Ziraat Yatırım kanalıyla) Borsa'da satılarak YTM hesaplarına intikal ettirilmektedir. YTM'nin banka hesaplarına yatan bu paralar aynı gün YTM tarafından ilgili hesaplara intikal ettirilerek muhasebeleştirilmektedir.

Yükümlülüklerini yerine getirmeyen yatırım kuruluşları hakkında uygulanacak tedbirler ise Yönetmelik'in 33'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddede aynen; *“Yönetmelikte belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyenler, eksik yerine getirenler veya mevzuata aykırı fiil ve işlemleri tespit edilenler YTM tarafından Kurula bildirilir.”* denilmektedir.

Mevcut düzenlemelere göre, zamanaşımına ilişkin tespit edilen aykırılıkların YTM tarafından Kurul'a bildirilme; Kurul'un da, 6362 sayılı Kanun'un 1'inci maddesinde yer alan *“Bu Kanunun amacı; sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi*

bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanması, yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması için sermaye piyasasının düzenlenmesi ve denetlenmesidir.” hükmü ile 88 inci maddenin birinci fıkrasındaki “Bu Kanun ve diğer kanunların sermaye piyasası ile ilgili hükümlerinin uygulanmasının ve her türlü sermaye piyasası faaliyet ve işlemlerinin denetimine meslek personeli yetkilidir” hükmü kapsamında denetimler yapma ve yaptırma imkanı bulunmaktadır.

Yukarıda belirtilen zamanaşımına ilişkin süreçler aşağıda özetlenmiştir.

Hak Sahiplerinin Uyarılması	Ön Bildirim	Geçici Aktarım	Nihai Aktarım	Satış
Başlangıç (t=0)	Başlangıç (t=0)	İzleyen yıl (t+1)	Gelecek Yıl (t+2)	
İzleyen yıl içinde zamanaşımına uğrayacak hesap sahipleri Mart ayı sonuna kadar mektupla uyarılır.	İzleyen yıl içinde zamanaşımına uğrayacak hesaplar, Mayıs ayı sonuna kadar YTM 'ye bildirilir.	İzleyen yıl içinde zaman aşımına uğradıkça, yatırımcılara ait hesaplar yatırım kuruluşları nezdinde YTM adına açılan Geçici Hesaba aktarılır.	Yıl boyunca geçici hesaplarda toplanan kıymetler (nakitler ve pay senetleri aynen, yatırım fonu katılma payları nakde dönüştürülerek) sonraki yıl Ocak ayı sonuna kadar YTM'nin hesabına aktarılır.	YTM hesabına aynen aktarılan paylarının aktarımdan itibaren üç ay içerisinde Borsa'da satışı yapılır ve geliri YTM hesaplarına aktarılır.

Not: Fiziki sermaye piyasası araçları TAKASBANK nezdinde YTM adına açılan hesapta, kayden izlenen sermaye piyasası araçları ise Merkezi Kayıt Kuruluşu nezdinde YTM adına saklanmaktadır.

B- 2014-2018 Dönemine Ait Zamanaşımı Gelirlerine İlişkin Genel Bilgiler

06.06.2013 tarihinde çıkarılan Yönetmelik ile fiilen faaliyete geçen YTM tarafından, 2018 yılı sonuna kadar zamanaşımına uğrayan emanet ve alacaklara ilişkin gerçekleştirilen tahsilatlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4: 2014-2018 Döneminde YTM Tarafından Tahsil Edilen Zamanaşımı Gelirleri

Türü	2014 yılı	2015 yılı	2016 yılı	2017 yılı	2018 yılı	Toplam(TL)
1- Nakit Gelirleri	1.664.871	881.457	682.385	4.835.898	2.189.396	10.254.008
2- Pay Satış Gelirleri	13.160.258	4.793.321	1.744.941	19.626.205	5.141.925	44.466.650
3- Fon Payı Satış Gelirleri	4.171.009	8.590.793	2.954.336	1.914.734	3.624.140	21.255.012
4- Temettü Gelirleri	1.196	14.828	10.459	476	221.627	248.586
Toplam (TL)	18.999.349	14.282.415	5.394.138	26.379.329	11.179.105	76.234.336

Tablo 5: Yatırım Kuruluşlarına Ait 2017 yılı Zamanaşımı Bildirimleri

Türü	Yaklaşık Güncel Değer (TL)	Hesap Sayısı	Hesap Başına Düşen Zamanaşımı Tutarı (TL)
Fon	8.926.640	7.448	1.199
Pay	5.402.254	37.969	142
Nakit	1.241.765	26.445	47
Toplam	15.570.659	71.862	217
Bildirim Yapan Kuruluş Sayısı		55	
Yatırımcı Sayısı (Yaklaşık)		49.000	

Zamanaşımıyla ilgili işlemlerin büyüklüğü hakkında bilgi olması bakımından, 2018 yılında zamanaşımına uğrayan emanet ve alacaklara ilişkin 2017 yılı yatırım kuruluşları bildirimlerine göre tespit edilen yatırımcı sayısı yaklaşık 49 bin, hesap sayısı ise yaklaşık 72 bin olup, ayrıntısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

C-Zamanaşımıyla İlgili Uygulamada Yaşanan Sorunlar

Zamanaşımına uğrayan emanet ve alacaklara ilişkin mevcut bilgi, belge, kayıt ve işlemler üzerinde yapılan incelemelerde aşağıda belirtilen sorunlar tespit edilmiştir;

1- 2018 yılında zamanaşımına uğrayan emanet ve alacaklarla ilgili yatırım kuruluşları tarafından 2017 yılı Mayıs ayında bildirilen tutarlar ile YTM tarafından tahsil edilen tutarlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6: 2018 yılına İlişkin Yapılan Bildirimler ile YTM Tarafından Yapılan Tahsilatlar

Türü	Bildirimlerin Tutarı (Yaklaşık Değer- TL)	2018 Yılı İçinde Tahsil Edilen (TL)	Oran (%)
1-Zamanaşımı Nakit Gelirleri	1.241.765	2.189.396	176,31 %
2-Zamanaşımı Pay Satış Gelirleri	5.402.254	5.141.925	95,18 %
3-Zamanaşımı Fon Payı Satış Gelirleri	8.926.640	3.624.140	40,60 %
4-Zamanaşımı Temettü Gelirleri	0	221.627	0,00 %
Toplam	15.570.659	11.179.105	71,80 %

Tablodan da anlaşılacağı üzere, yatırım kuruluşları tarafından ön bildirim yapılan emanet ve alacak tutarları ile YTM hesaplarına intikal eden tutarlar arasında önemli farklılıkların olduğu görülmektedir.

Bu farklılığın; zamanaşımına uğrayacak muhtemel emanet ve alacak listelerinin 1 yıldan daha uzun bir süre öncesinde hazırlanması ve geçen süre içerisinde yatırım kuruluşlarınca hesap sahiplerine (iadeli mektup, internet ilanı, gazete ilanı ve YTM internet

ilanı yoluyla) ulaşılmamasından kaynaklanmış olabileceği gibi, yatırım fonu katılma payları nakde dönüştürülerek YTM'ye aktarılırken alış maliyeti ile satış fiyatı arasındaki fark üzerinden vergi stopajı yapılmasından da kaynaklanmış olabileceği düşünülebilir. Ancak, uygulamada yaşanan sorunların varlığı, mevcut durumun doğrulamasına yönelik bir sistemin bulunmaması gibi nedenlerden dolayı, yapılan bu tahsilatların gerçek durumu yansıtıp yansıtmadığı hususunda kesin bir kanaate varılamamıştır.

2- 2016, 2017 ve 2018 yıllarında zamanaşımına uğrayan emanet ve alacaklara ilişkin yatırım kuruluşlarına ait ön bildirimler tablo halinde aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 7: Yatırım Kuruluşları Tarafından Yapılan Bildirimlere İlişkin Tablo (2016-2018)

Konusu	2016 yılına İlişkin	2017 yılına İlişkin	2018 yılına İlişkin	Toplam	Oranı (%)
Zamanaşımı Olduğu Bildirilen	62	60	55	177	44,36
Zamanaşımı Olmadığı Bildirilen	37	30	34	101	25,31
Hiç Bildirim Yapılmayan (Bilgi vermeyen kuruluşlar)	40	40	41	121	30,33
Toplam	139	130	130	399	100,00

Görüleceği üzere son üç yılda yatırım kuruluşlarının %30'u tarafından hiç bildirim yapılmamış, %25'i tarafından da mevcut hesaplarında zamanaşımı olmadığı bildirilmiştir. Mevcut verilerle bu durumun doğrulanması mümkün olmadığından, uygulamada karşılaşılan sorunlar da dikkate alındığında bu bildirimlerinin gerçek durumu yansıtıp yansıtmadığı tereddütlere yol açmaktadır. Zamanaşımı olmadığını bildiren bir kısım yatırım kuruluşunun, sonradan zamanaşımı kapsamında YTM'ye aktarma yapmaları da bu durumu doğrulamaktadır.

3- 2017 ve 2018 yıllarında zamanaşımına uğrayan emanet ve alacaklarla ilgili mevcut kayıt ve belgeler incelenmiş ve bu döneme ilişkin yatırım kuruluşlarından kaynaklanan tutarsızlıklar aşağıda belirtilmiştir;

- 2017 yılına ilişkin 22, 2018 yılına ilişkin 31 yatırım kuruluşu tarafından hesap sahiplerine iadeli taahhütlü mektupla bildirim yapılmadığı ve bu durumun Yönetmelik'in 25'inci maddesinin birinci fıkrasına aykırılık oluşturduğu,

- 2017 ve 2018 yıllarında zamanaşımı olduğunu bildiren yatırım kuruluşlarının 11'i tarafından kendi uhdelerinde YTM adına geçici hesap açılmadığı ve bu durumun Yönetmelik'in 26'ncı maddesinin birinci fıkrasına aykırılık oluşturduğu,

- 2017 yılı için 13, 2018 yılı için 7 yatırım kuruluşu tarafından kendi internet sitelerinde zamanaşımına uğrayacak emanet ve alacak listelerinin ilan edilmediği, bazılarında bu listelere ulaşılsa bile sorgunun ve linkin çalışmadığı, bu hususların Yönetmelik'in 25'inci maddesinin ikinci fıkrasına aykırılık oluşturduğu,

- 2017 yılı için 34, 2018 yılı için 36 yatırım kuruluşu tarafından internet sitesinde duyurulan ilanlarda zamanaşımı tarihlerine yer verilmediği; ayrıca 2017 yılı için 35, 2018 yılı için 42 yatırım kuruluşu tarafından listelerin internet sitelerinde ilan edildiğine dair hususun Basın İlan Kurumu aracılığıyla gazetelerde duyurulmadığı ve her iki durumun da Yönetmelik'in 25'inci maddesinin ikinci fıkrasına aykırılık oluşturduğu,

- 2017 yılı için 11, 2018 yılı için 25 yatırım kuruluşu tarafından zamanaşımına ilişkin yükümlülüklerin yerine getirildiğine dair beyanların net ve açık bir şekilde YTM'ye iletilmediği ve bu durumun Yönetmelik'in 25'inci maddesinin ikinci fıkrasına aykırılık oluşturduğu, anlaşılmıştır.

4- Mevcut belge ve kayıtlardan yararlanılarak, 2016 yılına ilişkin "Ön Bildirimler" ile "Nihai Aktarımlar" karşılaştırılarak, uyum durumları aşağıda özetlenmiştir;

- 139 yatırımcı kuruluşun 62'si tarafından yatırımcılarına mektup gönderilerek bildirimde bulunmuş, bildirimde bulunan bu kuruluşların 49'ünün ise bu yükümlülüğü yerine getirdiklerini YTM'ye beyan etmemişlerdir.

- İnternet sitesinde ilan yükümlülüğünü yerine getirdiğini bildiren 62 kuruluşun 2'sinin internet sitelerinde listelere yer vermemiş, 48'inin ise ilan ettikleri listelerde zamanaşımı tarihleri gösterilmemiştir.

- İlan yükümlülüğünü yerine getiren yatırım kuruluşlarından sadece 27'si, zamanaşımı listelerinin internet sitelerinde ilan ettikleri hususunu Basın İlan Kurumu aracılığıyla gazetelerde duyurmuştur.

2016 yılında zamanaşımına uğrayan emanet ve alacaklarla ilgili aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere 139 yatırım kuruluşunun ancak 23'ünün yasal düzenlemelere uygun işlem yaptığı görülmektedir. Mevcut verilerden yararlanılarak bu durum teyit edilemediği için bildirim yapmayan kuruluşlar ile zamanaşımı olmadığını bildiren kuruluşların gerçek durumları anlaşılamamaktadır. Binlerce sayıda yatırımcısı olan bu kuruluşlarda zamanaşımına uğrayan hesabın bulunmaması tereddüt oluşturmaktadır.

Tablo 8: 2016 Yılı Zamanaşımı Bildirimlerine İlişkin Genel Durum

Yatırım Kuruluşunun Durumu	Geçici Hesabı Var	Geçici Hesabı Yok	Toplam Kuruluş Sayısı	Aktarım Yapan
Ön bildirim ve geçici hesabı olan ve usulüne uygun aktarım yapan kuruluş	23	-	23	23
Ön bildirim ve geçici hesabı olan, ancak geçici hesabı kullanmadan doğrudan aktarım yapan kuruluş	13	-	13	13
Ön bildirim ve geçici hesabı olduğu halde, aktarım yapmayan kuruluş	22	-	22	-
Ön bildirimde zamanaşımı olmadığı bildirdiği halde, geçici hesabı olan kuruluş	5	-	5	5
Ön bildirim olmadığı halde, geçici hesabı olan kuruluş	3	-	3	3
Ön bildirim ve geçici hesabı olmayan ve aktarım yapmayan kuruluş	-	68	68	-
Ön bildirim ve geçici hesabı olmadığı halde aktarım yapan kuruluş	-	5	5	5
Toplam	66	73	139	49

Yukarıda ayrıntılı olarak belirtildiği üzere, zamanaşımına ilişkin uygulamada görülen önemli aksaklıkların varlığı, zamanaşımına ilişkin yatırım kuruluşlarıyla irtibatlı otomasyona dayalı bir sistemin bulunmaması ve uygulamanın yeterli düzeyde denetim görmemiş olması gibi durumlar nedeniyle, mevcut bildirimler ile yapılan tahsilatların gerçek durumu tam olarak yansıtmadığı kanaatine yol açmıştır. Riskli görülen bu alanla ilgili etkili bir sistem kurulmasının yanında, uygulamanın da YTM ve Kurul tarafından denetimi önem taşımaktadır. 2013 yılında faaliyete geçen YTM tarafından yürütülen çalışmalarla yatırım kuruluşlarının mevzuata uyumları konusunda kısmi iyileşmelerin sağlandığı gözlemlenmiştir. Ancak, bu alanda daha kapsamlı yapısal bir düzenlemeye ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

YTM tarafından, konuyla ilgili olarak yatırım kuruluşlarının bilgilendirilmesi ve izleyen dönemlerde mevzuata aykırılıkların azaltılması ve emanet ve alacakların daha hızlı ve etkin bir şekilde hesaplara aktarılması hususunda gerekli uygulamaların yapılabilmesi için Yönetmeliğin 33 üncü maddesi kapsamında 28.03.2017 tarihinde YTM yönetimi tarafından SPK'ya bildirilmiştir.

D- Sonuç ve Genel Değerlendirme

Sermaye piyasalarında yatırımı olan hesap sahipleri tarafından on yıllık süre içerisinde

her hangi bir işlem yapılmaması nedeniyle zamanaşımına uğrayan (hisse senedi, yatırım fonu, nakit ve diğer yatırım araçlarından oluşan) emanet ve alacakların kamu adına takip ve tahsilinin sağlanması görevi 30.12.2012 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6362 sayılı Kanunla kurulan ve 06.06.2013 tarihinde fiilen faaliyete geçen YTM’ye verilmiştir.

Beş yıllık dönemde (2014-2018) YTM tarafından tahsil edilen zamanaşımı gelirin yaklaşık toplam 75 milyon lira, yıllık ortalamasının da 15 milyon lira olduğu görülmektedir. 2017 yılı bildirimlerine göre 2018 yılında zamanaşımı kapsamındaki yatırımcı sayısının yaklaşık 49.000, hesap sayısının da 72.000 olması bu alanın büyüklüğünü ve önemini ortaya koymaktadır.

2016-2018 yılı verilerine göre, zamanaşımı kapsamında yatırım kuruluşlarının %25’lik kısmı hiç bildirimde bulunmamış, %30’luk kısmı ise zamanaşımına uğrayan emanet ve alacağın bulunmadığı bildirilmiştir. Binlerce yatırımcısı olan bu kuruluşlarda zamanaşımına uğrayan hesabın bulunmaması gerçekçi görülmemiştir. Usulüne uygun bildirim yapmış olanlarda da tahsil oranı %72’lerde kalmıştır.

Ağırlıklı olarak yatırım kuruluşlarından kaynaklanan mevzuata aykırı uygulamaların varlığı, zamanaşımına ilişkin etkin işleyen bir sistemin kurulamamış olması, yatırım kuruluşları nezdinde kapsamlı idari denetimlerin yapılamamış olması gibi nedenlerden dolayı, zamanaşımına uğrayan emanet ve alacakların kamu gelirine dönüştürülmesinde önemli derecede riskler yaşandığı değerlendirilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu uyarınca, kamu idarelerinin mali yönetim sistemlerine ilişkin hususlar ile kaynakların etkili ve verimli kullanımı hususları “hesap verme sorumluluğu” kapsamında değerlendirilmekte olup; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu gereğince de “hesap verme sorumluluğu” Sayıştay raporlarının kapsamını oluşturmaktadır. Yine 6085 sayılı Kanun’un 38’inci maddesinin dördüncü fıkrası gereğince de, Sayıştay raporları esas alınarak, kamu idarelerinin yönetim ve hesap verme sorumluluğu TBMM’de görüşülmektedir.

Sonuç itibarla, ilk defa 6362 sayılı Kanunla sermaye piyasası mevzuatında yerini alan zamanaşımı uygulamalarına ilişkin olarak, bir taraftan yatırımcıların hak kayıpları yaşamamaları için, diğer taraftan zamanaşımına uğrayan emanet ve alacakların eksiksiz olarak kamu kaynağına dönüştürülmesi için otomasyona dayalı etkin işleyen bir sistemin

kurulmasına ve aynı zamanda YTM'nin de karar organı olan Kurulun daha etkin bir şekilde denetimine ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir.

Kamu idaresi cevabında; özetle; zamanaşımına uğrayan her türlü emanet ve alacakların YTM kanalıyla gelir kaydedilmesi uygulamasının ilk defa 06.12.2012 tarihinde mevzuatta yerini aldığı, yatırım kuruluşlarının bu tarihten 10 yıl geriye gidilerek mevzuatın öngördüğü şekilde uygulama yapmalarında zorluklar olduğu, uygulamanın yeni olması nedeniyle bu sürecin manuel yöntemlerle yürütülmek durumunda kalındığı, bu aşamada yatırım kuruluşlarının zamanaşımı mevzuatına uyum sağlamalarının zaman aldığı ve ancak geçiş süreci tamamlandıktan sonra yapılan analiz ve değerlendirmelerin daha sağlıklı olacağı,

Bankacılık mevzuatı uygulamalarından farklı olarak YTM Yönetmeliği'ne göre ön bildirim listeleri zamanaşımı dolmadan 9-21 ay önce hazırlandığı ve bu nedenle hisse değerlerinde önemli değişiklikler olabileceği, yatırım fonu getirileri üzerinden vergi kesilmesi durumunun da aynı etkiyi yaptığı, bu nedenle tahsilat oranının düşük kaldığı,

Ayrıca, YTM tarafından ön bildirim yapmayan kuruluşların uyarıldığı ve 2019 yılı itibarıyla yatırım kuruluşlarının daha titiz davrandıkları, diğer yandan zamanaşımına uğrayacak emanet ve alacağın bulunmadığı durumlarda da bildirim yapılacağına dair YTM Yönetmeliğinde açık hüküm bulunmamasının da bu duruma etkili olduğu,

Öte yandan, mevcut aksaklıklarla ilgili olarak 2017 yılında SPK'ya denetim talep edildiği ve SPK tarafından da 2019 yılında dokuz yatırım kuruluşu nezdinde tarama denetimlerine başlandığı ve bunların bir kısmının tamamlandığı, bir kısmının devam ettiği, ayrıca SPK tarafından müteakip yıllarda da 6362 sayılı Kanun'un 88'inci maddesi kapsamında zamanaşımı denetimlerine ağırlık verilebileceği,

Raporda belirtilen otomasyona dayalı etkin bir sistemin kurulması önerisinden kastedilenin YTM tarafından yatırım kuruluşlarının sistemlerine girilerek verilerin temini ise bunun için ticari sır ve müşteri bilgisi taşıyan banka ve aracı kurum verilerine erişim için mevzuat değişikliğine ihtiyaç olduğu ve zamanaşımının takibi için bunun gerekli olduğunu düşünmediklerini, ancak kastedilenin yatırımcı kuruluşlarının her birinin sistem oluşturması ise özellikle müşteri sayısı ve işlem sayısı çok olan kuruluşlarda listelerin otomasyona dayalı olarak yapılmakta olduğu, ancak yatırım kuruluşlarının geçmiş verileri kullanarak liste üretiminde zorluklar yaşayabildikleri bildirilmiştir.

Sonuç olarak Kamu idaresi cevabında zamanaşımı uygulamasının yeni olması

nedeniyle bazı zorluklar yaşandığı ve geçiş sürecinin devam ettiği belirtilmektedir. Mevcut düzenlemelerden de anlaşılacağı üzere, zamanaşımı uygulamasına 06.06.2013 tarihinde başlanmış olup, yaklaşık 5 yıl gibi bir zaman geçmiştir. Bu itibarla geçiş sürecinden bahsedilemeyeceği düşünülmektedir.

Listelerin zamanaşımı dolmadan 9 ila 21 ay önce hazırlanması nedeniyle, bu süre zarfında hisse değerlerinde önemli değişiklikler olabildiği ve nedenle tahsilat oranlarında farklılık olduğu belirtilmektedir. Bulgumuzda tahsilat oranının düşüklüğü değil de, tahsilat oranındaki düşüklüğün sebebinin ortaya konulamama sorun olarak ifade edilmiştir.

Diğer yandan, YTM tarafından yatırım kuruluşlarının uyarılması üzerine 2019 yılı itibarıyla olumlu gelişmelerin yaşandığı ve ayrıca 2017 yılında yaşanan aksaklıklara ilişkin SPK'ya sunulan raporlar üzerine SPK'nın 2019 yılında yatırım kuruluşları nezdinde tarama denetimlerine başlandığı belirtilmektedir. Sayıştay olarak yaptığımız denetimlerle gündeme gelen zamanaşımı gelirleriyle ilgili olarak SPK tarafından denetimlere başlanmış olması olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmiştir.

Ayrıca, raporumuzda yer alan otomasyona dayalı etkin bir sistemin kurulması önerisinin, yatırım kuruluşlarının sistemlerine YTM tarafından girilerek tüm verilerine ulaşılması olmadığı; önerimizin esas amacının, zamanaşımına ilişkin verilerin elektronik ortamda alınması ve alınan bu veriler üzerinde inceleme, değerlendirme, analiz ve takiplerin yapılabilmesine imkan verecek bir sistemin YTM tarafından kurulması önerilmiştir.

Sonuç itibarla, zamanaşımına ilişkin olarak, bir taraftan yatırımcıların hak kayıpları yaşamamaları, diğer taraftan zamanaşımına uğrayan emanet ve alacakların eksiksiz olarak kamu kaynağına dönüştürülmesi için otomasyona dayalı etkin işleyen bir sistemin kurulmasına ve uygulamanın tamamen yerleşmesi için SPK tarafından da denetimlere ağırlık verilmesine ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI

06520 Balgat / ANKARA

Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00

e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr

<http://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER

EK 1: KAMU İDARESİ TARAFINDAN SUNULAN MALİ TABLOLAR

YATIRIMCI TAZMİN MERKEZİ 2018 YILI BİLANÇOSU
(ÖZEL FON DAHİL)

AKTİF (VARLIKLAR)	2016	2017	2018
	(TL)	(TL)	(TL)
I-DÖNEN VARLIKLAR	929.056.230	1.065.969.368	1.242.924.726
A- Hazır Değerler	928.940.364	1.039.913.274	1.211.813.857
1- Bankalar	928.940.364	1.039.913.274	1.211.813.857
B- Menkul Kıymetler	2	2	2
1- Hisse Senetleri	1	1	1
2- Yatırım Fonları	1	1	1
C-Alacaklar	115.863	77.709	236.361
1- Aidat Alacakları	42.797	59.385	171.409
2- İPC Alacakları	69.422	17.655	37.191
3- Kişilerden Alacaklar	3.644	669	27.760
D- Görev Giderleri Kredisi	0	0	0
E- Gelir Tahakkukları	0	25.978.382	30.874.506
1- Mevduat Faizleri		23.011.566	26.536.892
2- Özel Fon Mevduat Faizleri		2.935.287	3.733.909
3- Diğer Mevduat Faizleri		31.529	603.705
II-DURAN VARLIKLAR	23.254.595	23.095.147	36.072.714
A- Alacaklar	0	0	13.224.600
1- İPC Tahakkuk Alacakları			13.224.600
B- Şüpheli Alacaklar	23.247.574	23.088.126	22.841.092
1- YKF Dönemi Ödenti Alacakları	168.749	168.749	161.897
2- YKF Dönemi İPC Alacakları	653.264	653.264	653.264
3- YKF Dön İflas Eden Ar. Kur. Al.	4.819.991	4.819.991	4.819.991
4- YKF Dönemi Ted. Tas. Alacakları	13.428.288	13.093.366	12.798.492
5- Diğer Tedrici Tas. Alacakları	4.177.282	4.352.755	4.407.448
C- Demirbaşlar	7.021	7.021	7.021
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI	952.310.824	1.089.064.515	1.278.997.440

YATIRIMCI TAZMİN MERKEZİ 2018 YILI BİLANÇOSU
(ÖZEL FON DAHİL)

PASİF (KAYNAKLAR)	2016	2017	2018
	(TL)	(TL)	(TL)
III- KISA VAD. YAB. KAYN.	2.047.524	270.649	239.249
A- Diğer Emanetler	1.974.647	204.039	171.382
B- Ödenecek Vergi ve Fonlar	2.216	221	1.526
C- Diğer Çeşitli K. V. Yab. Kayn.	70.661	66.389	66.341
IV- UZUN VAD. YAB. KAYN.	215.197.374	236.300.692	263.495.603
A- Toros Menkul Emanet Hesabı	3.451.957	5.330.259	2.116.801
B- Özel Fon Emanet Hesabı	193.111.559	212.748.147	243.156.517
C- Şüpheli Alacak Karşılıkları	18.633.858	18.222.286	18.222.286
V- ÖZKAYNAKLAR	735.065.927	852.493.173	1.015.262.586
A- Birikim Hesabı	268.006.989	268.006.989	268.006.989
B- Geçmiş Yıl. Olumlu Faal. Son.	376.846.291	467.058.938	584.486.185
C- Dönem Sonu Olumlu Faal. Son.	90.212.647	117.427.247	162.769.412
PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI	952.310.824	1.089.064.515	1.278.997.438

YATIRIMCI TAMİN MERKEZİ 2018 YILI FAALİYET SONUÇLARI TABLOSU						
Hesap Kodu	Kodu		GELİRİN TÜRÜ	2016	2017	2018
	Kod.1	Kod.2		(TL)	(TL)	(TL)
600	3		TEŞEBBÜS VE MÜLKİYET GELİRLERİ	18.528.865,89	13.627.168,35	16.650.750,81
600	3	3	Temettü Gelirleri	18.528.865,89	13.627.168,35	16.650.750,81
600	5		DİĞER GELİRLER	74.246.249,39	109.799.252,35	151.020.137,01
600	5	1	Faiz Gelirleri	61.726.965,50	78.776.305,40	120.413.657,82
600	5	3	Para Cezaları	4.879.136,02	4.329.463,35	17.626.939,84
600	5	9	Diğer Çeşitli Gelirler	7.640.147,87	26.693.483,60	12.979.539,35
600	15		Konusu Kalmayan Karşılık Gelirleri	232.255,52	411.571,77	0,00
GELİRLER TOPLAMI (B)				93.007.370,80	123.837.992,47	167.670.887,82
İNDİRİM, İADE VE İSKONTONUN TÜRÜ						
610	3		TEŞ. VE MÜL. GEL. RED VE İADELER	70.382,28	0,00	210,30
610	3	3	Temettü Gelirlerinden Red ve İadeler	70.382,28	0,00	210,30
610	5		DİĞER GELİRLERİNDEN RED VE İADE.	2.336.106,49	1.753.912,17	3.158.398,56
610	5	1	Faiz Gelirlerinden Red ve İadeler	7.695,73	1.543.227,87	765.307,17
610	5	2	Menkul Kıymet Satış Gel. Red ve İadeler	0,00	0,00	0,00
610	5	3	Faiz Gelirlerinden Red ve İadeler	152.034,75	6.394,90	1.277.466,62
610	5	9	Diğer Çeşitli Gel. Red ve İadeler	2.176.376,01	204.289,40	1.115.624,77
İNDİRİM, İADE VE İSKONTO TOPLAMI (C)				2.406.488,77	1.753.912,17	3.158.608,86
NET GELİR (D=B-C)				90.600.882,03	122.084.080,30	164.512.278,96
ENFLASYON DÜZELTMESİ (E)				0	0	0
FAALİYET SONUCU [A-(D+E)] (+ / -)				90.212.647,35	117.427.246,79	162.769.412,44

YATIRIMCI TAMİN MERKEZİ 2018 YILI FAALİYET SONUÇLARI TABLOSU						
Hesap Kodu	Kodu		GİDERİN TÜRÜ	2016	2017	2018
	Kod.1	Kod.2		(TL)	(TL)	(TL)
630	1		PERSONEL GİDERLERİ	212.614,89	0,00	149.494,95
630	1	5	Diğer Personel Giderleri	212.614,89	0,00	149.494,95
630	3		MAL VE HİZMET GİDERLERİ	173.958,99	4.654.876,06	1.588.332,47
630	3	2	Tüketime Yönelik Mal. Gid.	362,26	713,90	631,30
630	3	3	Yolluklar	6.901,50	30.073,10	16.240,48
630	3	4	Görev Giderleri	161.440,04	4.614.088,13	1.559.693,59
630	3	5	Hizmet Alımları	5.255,19	8.146,88	11.236,10
630	3	7		0,00	1.854,05	531,00
630	5		CARİ TRANSFERLER	1.660,80	1.957,45	5.039,10
630	5	6	Yurtdışına Yapılan Transferler	1.660,80	1.957,45	5.039,10
GİDERLER TOPLAMI (A)				388.234,68	4.656.833,51	1.742.866,52

